

NOUA POLITICĂ MIGRAȚIONISTĂ A RUSIEI ȘI IMPACTUL POLITIC ASUPRA REPUBLICII MOLDOVA

www.viitorul.org

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”

Politici Publice

2014

NOUA POLITICĂ MIGRAȚIONISTĂ A RUSIEI ȘI IMPACTUL POLITIC ASUPRA REPUBLICII MOLDOVA

Marian Cepoi

Seria Politici Publice reprezintă o colecție de studii, lansată de către Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”, cu începere din iarna anului 2002, cu sprijinul Open Society Institute (LGI/OSI).

Studiile de Politici Publice apar cu regularitate în Biblioteca IDIS „Viitorul”, alături de alte cercetări în probleme considerate a fi importante pentru interesul public.

Opiniile exprimate aparțin autorilor. Nici Administrația IDIS „Viitorul”, și nici Consiliul Administrativ al Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul” nu poartă răspundere pentru estimările și opiniile prezentate în cadrul acestei publicații.

Pentru mai multe informații asupra acestei publicații ori asupra abonamentului de recepționare a publicațiilor editate de către IDIS, vă rugăm să contactați direct Serviciul de Presă și Comunicare Publică al IDIS „Viitorul”. Persoana de contact: Diana Lungu – diana.lungu@viitorul.org.

Adresa de contact:

Chișinău, Iacob Hîncu 10/1, 2004, Republica Moldova

Telefon: (373-22) 21 09 32

Fax: (373-22) 24 57 14

www.viitorul.org

Orice utilizare a unor extrase ori opinii ale autorului acestui Studiu trebuie să conțină o referință la seria de Politici Publice și IDIS „Viitorul”.

SUMAR EXECUTIV

Importanța analizei situației muncitorilor moldoveni din Federația Rusă, în contextul înăsprii politicii acestora față de migranți este justificată prin următoarele date:

- În anul 2012 Republica Moldova s-a clasat pe locul cinci în topul mondial al țărilor după ponderea din PIB a remitențelor trimise de migranți (Banca Mondială).¹
- Potrivit datelor Băncii Mondiale, transferurile migranților moldoveni au constituit în anul 2012, 24% din PIB-ul Republicii Moldova.²
- Astfel, potrivit Băncii Naționale a Moldovei, sursa majoră de proveniență a remiterilor o dețin în continuare țările CSI - 66.7 la sută, țările din restul lumii, contribuind cu 33.3 la sută din astfel de transferuri. Procentajul remitențelor din Federația Rusă este în creștere (dacă în anul 2005 aproximativ o treime din toate remitențele veneau din Federația Rusă și două treimi – din alte țări, atunci către anul 2012 situația s-a schimbat radical: 67% din remitențe au provenit din Rusia, iar 33% - din alte țări)³.

Un alt element care continuă să justifice importanța problemei abordate este numărul muncitorilor moldoveni din Rusia. Numărul

muncitorilor moldoveni de peste hotare este disputat la cel mai înalt nivel:

- Datele Băncii Mondiale arată că în jur de 800 de mii de moldoveni ar fi plecați la muncă în străinătate.⁴
- Banca Națională a Moldovei estimează cifra la aproximativ 700 de mii numărul total al moldovenilor care lucrează în străinătate.
- Alte date oficiale prezentate de autoritățile RM arată că în Rusia muncesc 300 de mii de moldoveni, iar în țările Uniunii Europene în jur de 350 de mii.⁵
- Datele neoficiale arată că numărul celor care își câștigă existența în Rusia depășește jumătate de milion.
- Potrivit Serviciului Federal de Migrațiune din FR, în Rusia muncesc cca. 500 de mii de moldoveni⁶, cifră în care intră și cetățenii moldoveni din regiunea transnistreană, necontrolată de autoritățile RM.

Privind real cifrele oferite de Banca Mondială (770 mii de migranți în total), autoritățile RM (300 de mii fără regiunea transnistreană) și cele oferite de FR (500 de mii cu regiunea transnistreană) putem estima că de pe teritoriul controlat de Chișinău, lucrează în Rusia cca. 400 de mii de moldoveni. La acest număr ne vom referi în cadrul studiului.

¹ Migration and Remittance Flows: Recent Trends and Outlook, 2013-2016. The World Bank. <http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1199807908806/Moldova.pdf>

² Ibidem

³ MOLDOVENII AU TRANSFERAT DIN STRĂINĂTATE PESTE 1 MILIARD DE DOLARI, ÎN NOUĂ LUNI <http://www.viza.md/content/moldovenii-au-transferat-din-str%C4%83in%C4%83tate-pest-1-miliard-de-dolari-%C3%AEn-nou%C4%83-luni>

⁴ Country Paper- Moldova. The World Bank. <http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1199807908806/Moldova.pdf>

⁵ Câți moldoveni lucrează în Rusia? De ce nu se potrivesc cifrele de la Moscova cu cele de la Chișinău. Radio Europa Liberă. <http://www.eurpalibera.org/content/article/24952847.html>

⁶ Oficial, în Rusia muncesc circa 500 de mii de moldoveni. Declarația șefului adjunct al Serviciului Federal de Migrațiune. <http://unimedia.info/stiri/oficial--in-rusia-muncesc-circa-500-de-mii-de-moldoveni-59306.html>

1. Situația actuală a migranților moldoveni din Rusia

La moment, se estimează că în Rusia se află peste 11 milioane de cetățeni străini. Din ei, doar 1,8 milioane au permis de lucru sau autorizații. O altă parte au venit la studii, tratament sau în scopuri turistice. Rămân 3,6 milioane de cetățeni care formează așa-zisul grup de risc. Majoritatea din aceștia lucrează ilegal. În mod normal, acțiunile de înăsprire a legislației privind migrația sunt justificate în condițiile în care regulile de astăzi sunt imperfecte și conduc la nerespectarea prevederilor legale.

Potrivit legislației Federației Ruse, fiecare cetățean care traversează frontiera de stat în decurs de șapte zile trebuie să ajungă la un birou migrațional pentru a se înregistra, lucru care îi asigură circulație liberă pe teritoriul orașului în care muncește. Neglijarea acestui aspect poate avea ca urmări aplicarea unei amenzi cuprinse între 90 și 200 de dolari americani și interdicția de intrare pe teritoriul Federației Ruse pentru o perioadă de până la cinci ani.

Următoarea etapă a legalizării statutului de muncitor este obținerea patentei sau a permisului de muncă, documente fără de care legea nu permite angajarea în câmpul muncii, oricare ar fi domeniul.

Patenta este destinată muncitorilor migranți care lucrează pentru persoane fizice, fiind antrenați în munci de genul: reparații, menaj, agricultură etc. Aceasta se obține relativ ușor, se eliberează pentru un an și costă 1000 de ruble lunar (400 de lei mld), destul de ieftin pentru banii care se câștigă în orașele mari. Deși migrantul plătește astfel impozit statului rus, își legalizează prezența pe piața muncii, patentă nu prevede poliță medicală sau alte beneficii din partea statului.

Altă situație este cu migranții care lucrează pentru companii de construcții sau comerț. Cei

care sunt angajați de persoane juridice trebuie să obțină permis de muncă. Acesta este mult mai greu de obținut pentru că este eliberat în funcție de disponibilitatea locurilor libere pe piața muncii din FR. Pe lângă faptul că se obține relativ greu și necesită eforturi și din partea angajatorului, principalul aspect negativ este totuși impozitul mare. Astfel, plata impozitului le face angajaților munca neprofitabilă, iar angajatorul, decât să crească salariul, mai bine încalcă legea, iar în cazul unui control plătește mită. Din acest motiv, interesați de evitarea perfectării permisului de muncă sunt, atât migranții (care vor să câștige cât mai mulți bani, chiar și trăind în condiții mizere, fără asigurare medicală), cât și angajatorii (care plătesc migranților un salariu mult mai mic decât unui cetățean rus sau unui deținător de permis de muncă).

Pentru a evita conflictele cu organele de control ale Serviciului Federal de Migrațiune, mai mulți moldoveni, deși lucrează în cadrul unor întreprinderi și ar trebui să dețină permise de muncă, optează pentru patentă. Munca lor devine cvasi-legalizată și astfel încearcă să evite amenda sub pretextul că ar fi angajați direct de proprietar, nu de o companie.

2. În 2013 controalele asupra migranților s-au intensificat

Autoritățile moldovenești au estimat în 2012 un total de 64 de mii de moldoveni cu permis de ședere și 45 de mii de moldoveni cu patentă (doar ¼ din totalul de 400 de mii).⁷ Astfel, ne dăm ușor seama câți migranți moldoveni încalcă legislația Federației Ruse care ar putea să fie amendați și chiar expulzați din țară cu interdicție de a se mai reveni.

⁷ Câți moldoveni au încălcat regulile de ședere în Rusia? Radio Europa Liberă. <http://www.eurpalibera.org/content/article/25132316.html>

Din cauza unor incidente recente (cum ar fi violențe interetnice) dar și din motive subiective precum politica pro-europeană a Moldovei, Ucrainei, Armeniei, în anul 2013 controalele asupra migranților s-au întesit.

Șefa biroului de presă al Serviciului Federal pentru Migrație al Rusiei a declarat în luna septembrie 2013 că pe teritoriul FR sunt 190 de mii de cetățeni ai Republicii Moldova care încalcă regimul de aflare pe teritoriul Federației Ruse și că aceștia ar putea fi expulzați.⁸ Și mai recent, în ianuarie 2014, Tamara Roșcina, reprezentanta Serviciului Federal pentru Migrație (SFM) al Federației Ruse aflată la Chișinău, a declarat oficial că circa 21 de mii 500 de cetățeni RM au interdicție de intrare pe teritoriul FR.⁹ Principalul temei pentru aplicarea *interdicției de intrare* îl constituie nerespectarea de către cetățenii respectivi a termenului de ședere (90 de zile în perioada de jumătate de an) sau alte încălcări grave ale normelor de drept.

Reprezentantul SFM a confirmat declarațiile biroului de presă al Serviciului Federal pentru Migrație din luna septembrie 2013, referindu-se de această dată la un număr mult mai mare, de cca. 245 de mii de moldoveni care sunt incluși în **grupul de risc** și care ar putea și ei în curând primi interdicția de a intra pe teritoriul FR. În *grupul de risc* au fost incluse persoanele care, în perioada aflării în FR au fost sancționați administrativ (de ex., au plătit amendă pentru nerespectarea regulilor de circulație, nu au achitat la timp anumite plăți ș.a.). Cifrele de mai sus sunt confirmate (sau mai bine zis acceptate) de Ministerul Muncii Protecției Sociale și Familiei din Republica Moldova.

Datele au fost anunțate odată cu punerea în funcțiune a unui program automatizat de evidență

a migrației. Programul îi monitorizează pe toți cetățenii străini aflați în Rusia și îi identifică pe cei care au comis anumite abateri de la încălcarea regimului de ședere până la încălcarea regulilor de circulație rutieră. Numărul moldovenilor înregistrați cu încălcări a crescut în așa zisa „listă roșie” a acestui program de la 167 la 197 de mii în decurs de doar câteva săptămâni.¹⁰

Sistemul însă nu funcționează atât de bine. În Rusia sunt peste zece instituții care pot stabili astfel de restricții. În plus, din mărturiile mai multor moldoveni aflăm că la vama rusească multora li se interzice să intre în Rusia, sunt dați jos din tren și nu li se oferă explicații privind cauzele aplicării interdicțiilor de intrare, și nu li se oferă vreo asistență logistică de a se întoarce în RM.

3. Înăspririle legislative: între restabilirea ordinii și instrument politic

Cea mai mare schimbare în legislația FR care va afecta muncitorii străini, inclusiv cetățenii RM, este limitarea termenului de ședere pentru imigranții care nu dețin patente sau permise de muncă la 90 de zile, într-o perioadă de 6 luni. Un proiect de lege în acest sens a fost votat unanim, recent, în Duma de Stat.

Inițiativa legislativă va repara o lacună în lege, când cetățenii străini puteau să se afle pe teritoriul Federației Ruse timp de trei luni, să iasă din țară, ca apoi peste câteva zile să revină pentru aceeași perioadă.

Potrivit modificărilor, începând cu 01.01.2014, cetățenilor străini care au intrat fără vize în Rusia (și nu-și perfectează patentă sau permis de muncă) și vor sta mai mult de 90 de zile, timp de jumătate de an (180 de zile),

⁸ Declarația oficială a reprezentantului Serviciului Federal de Migrație. <http://www.kommersant.md/node/21036>

⁹ Site-ul oficial al Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei al Republicii Moldova. 21 ianuarie 2014. <http://www.mpsfc.gov.md/md/newslist/0/1/5674/>

¹⁰ Idem. Câți moldoveni au încălcat regulile de ședere în Rusia?

li se va aplica interdicția de a intra pe teritoriul Federației Ruse pentru un termen de până la 3 ani, începând cu data ieșirii din Rusia. Putin însă propune un termen de la 3 până la 10 ani în funcție de gravitate încălcărilor.¹¹

La fel, până la data de 1 ianuarie 2014, potrivit unui decret semnat de premierul rus Dmitrii Medvedev, imigranții care lucrează pe teritoriul Federației Ruse în calitate de vânzători la farmacii, tarabe și în afara magazinelor, trebuie să fie concediați. Asta pentru că decretul prevede stabilirea unei limite la angajare pe diferite domenii pentru cetățenii străini. Astfel, se permite angajarea până la 15% a cetățenilor străini din numărul total de angajați în cadrul întreprinderilor care comercializează băuturi alcoolice. În domeniul sportului este admisă angajarea cetățenilor străini până la 25% din totalul angajaților. În vânzarea produselor farmaceutice, la tarabe și orice altă vânzare în afara magazinelor, cota a fost redusă la zero.

O altă modificare legislativă este interzicerea folosirii altor permise de conducere decât cele rusești începând cu luna mai a anului 2014.

Potrivit presei ruse, există foarte mulți imigranți care activează în calitate de șoferi de transport public sau în calitate de taximetriști, iar intrarea în vigoare a legii ar provoca un haos pe străzi.

O altă lege, intrată în vigoare deja la 1 decembrie 2013, prevede ca migranții care vor să se angajeze în sfera serviciilor locativ-comunale, comerț și deservire socială trebuie să susțină un examen de cunoaștere a limbii ruse. Potrivit legii, abia după ce vor demonstra că știu limba rusă, migranților li se va elibera un permis de muncă sau li se va prelungi cel existent.

Totuși, un proiect-pilot realizat în luna septembrie la Sankt-Petersburg a demonstrat că fiecare al treilea emigrant chestionat nu a susținut testul format din 15 întrebări.

Serviciului Federal de Migrație a emis un ordin potrivit căruia cei care declară la vamă că vin în Rusia cu alte scopuri decât să muncească, nu vor primi permis de lucru sau licență de activitate.

Liderul Partidului Liberal Democrat din Rusia, deputatul Vladimir Jirinovski, propune impozitarea suplimentară a transferurilor bănești efectuate de imigranții din statele CSI. „Nouă ne scapă acești bani și nu înțeleg de ce, deoarece imigranții nu plătesc impozite în Fondul Social.” Iar dacă declarațiile deputatului Vladimir Jirinovski nu merită mare atenție, atunci discursul lui Vladimir Putin către Adunarea Federală în care acesta se referă în detalii la măsurile ce trebuie întreprinse în legătură cu migrația, este imperios de luat în considerare.

Vladimir Putin a vorbit destul de sever despre necesitatea schimbării politicii asupra migranților, care în forma actuală duce la deformarea pieței de muncă, dezechilibru în sfera socială, sporește gradul de criminalitate.

Putin se referă la niște schimbări legislative care au toate șansele să devină realitate:

- Schimbarea taxei pentru patentă. Costul ei va fi stabilit în funcție de situația pe piața de muncă a fiecărei regiuni și de veniturile medii ale populației din regiunea respectivă. Astfel, prețul patentei de 1000 de ruble nu corespunde cu nivelul înalt de trai și veniturile mari ale orașului Moscova, Sankt-Petersburg și suburbiile acestora (acolo unde lucrează majoritatea moldovenilor) și este evident că va fi scumpită substanțial. Nu în zadar Putin accentuează: „plata acestei patente va fi un instrument economic de reglare a fluxurilor migraționiste.”

¹¹ Migranții moldoveni pot rămâne în Rusia pentru nu mai mult de 90 de zile într-o perioadă de 6 luni. <http://www.viza.md/content/migran%C8%9Bii-moldoveni-pot-r%C4%83m%C3%AEne-%C3%AEn-rusia-pentru-nu-mai-mult-de-90-zile-%C3%AEntr-o-perioad%C4%83-de-6-l>

- Sporirea responsabilităților angajatorului care angajează migranți.
- Angajații companiilor, întreprinderilor, care până acum erau obligați să dețină permis de muncă vor trece la sistemul de patentă. Deocamdată, până când nu cunoaștem prețul patentei și modalitatea de obținere, aceasta ar fi o modificare pozitivă pentru migranții care evită obținerea permisului de muncă (din motivele pe care le-am enumerat mai sus).
- Putin mai spune că acest sistem de patente va trebui să stimuleze angajarea forței de muncă calificate, cunoscătoare de limba rusă.
- Înăsprirea controlului scopului intrării migranților pe teritoriul FR- statul trebuie să știe de ce și pentru cât timp vine străinul în Rusia.¹²

4. Ce întreprind autoritățile Republicii Moldova?

Până acum, ca reacție la interdicțiile impuse migranților, în urma cărora sute de moldoveni se pomeneau la granița dintre Ucraina și Rusia, obligați să se întoarcă acasă, autoritățile au încercat să asigure aceste persoane cu transport gratuit înapoi în RM. De asemenea, cetățenii Republicii Moldova care planifică să se deplaseze în Rusia, au posibilitatea de a verifica on-line dacă figurează pe "lista neagră" de intrare în țara respectivă, datorită unui serviciu special, lansat de Serviciul Federal Migrațiune al Rusiei: www.services.fms.gov.ru

De asemenea, autoritățile RM sunt în proces de negociere a unui Acord cu Federația Rusă privind migrația. Acesta vine să ofere muncitorilor moldoveni garanții precum salariu decent,

condiții de muncă, securitate, plăți, atât pentru fondul social, cât și pentru sănătate. Mai mult, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și a Familiei este în proces de elaborare a unui nou Acord de securitate socială cu FR, după standardele celor semnate cu mai multe țări europene, ceea ce ar permite reglementarea legală a viitoarei pensii pe care o vor primi moldovenii care muncesc în Rusia. Un astfel de acord datează încă din 1961, ulterior, în 1993 ajustat, dar care nici pe departe nu corespunde situației actuale în acest sector.

Totuși, sub incidența acestor acorduri cad doar migranții care muncesc legal și dețin contract de muncă sau patentă și nu vizează marea majoritate a migranților moldoveni care evită perfectarea acestor acte.

Deși Efrosinia Giștemulte, co-președintele diasporei moldovenești din Moscova afirmă că cetățenii moldoveni nu au suficiente cunoștințe despre regulile de ședere și muncă în Federația Rusă, site-ul diasporei moldovenești din Rusia este absolut gol, deși ar trebui să conțină informație actuală despre noile prevederi legislative și toate regulile pe care trebuie să le respecte un migrant. Aceasta în pofida faptului că site-ul este elaborat în baza unui proiect finanțat din fonduri ale UE. Mai multe secțiuni ale site-ului sunt în proces de elaborare, deși a fost creat încă în 2011, ultima știre, datând din luna mai.¹³

5. Factorul politic generat de situația muncitorilor moldoveni din Rusia

Din acțiunile și intențiile Federației Ruse descrise mai sus, observăm că Rusia încearcă prin intermediul migranților din fostele republici sovietice să-și mențină influența în regiune și să-și promoveze

¹² Послание Президента Федеральному Собранию <http://news.kremlin.ru/video/1675> (min 38-42)

¹³ Site-ul Diasporei moldovenești în Rusia/Biroul Relații Interetnice al RM <http://moldova.diaspora.md/index.php?t=4>

valorile. Dacă în cazul Armeniei și Ucrainei alte aspecte ale relațiilor bilaterale cu Rusia au fost cheia succesului atragerii în aria sa de influență, atunci în cazul RM, anume problema migranților, alături de problema transnistreană, ar putea constitui principalele instrumente de șantaj politic.

Deși înăsprirea regulilor sunt în vigoare pentru toți migranții din FR, totuși caracterul subiectiv este omniprezent. Să începem de la faptul că cetățenii Belarusului se angajează la muncă în Rusia conform acelorași drepturi ca și cetățenii ruși. Potrivit unor mărturii ale moldovenilor ce muncesc în Rusia, în ultimul timp chiar și în anunțurile de angajare sunt schimbări. Anterior, scria simplu: „invităm la lucru”, acum scrie „invităm la lucru cetățeni ai Rusiei, Belarusului și Kazahstanului”.¹⁴

O altă pârghie subiectivă și selectivă de intimidare a migranților moldoveni, în special, este acea „listă roșie” care deja a impus interdicția de a intra în FR pentru 21 de mii de moldoveni, iar alți cca. 245 de mii care au încălcat regulile de ședere în Rusia ar putea fi deportați sau li se va interzice intrarea pe teritoriul Rusiei. Cunoaște Guvernul de la Chișinău cum se calculează aceste cifre? Putem afirma cu certitudine că cifra de 245 de mii este una reală sau este obiectiv și profesionist stabilită? Putem noi afirma cu certitudine că nu este influențată politic pentru a servi ca instrument de intimidare a parcursului european al Republicii Moldova? Sigur că avem motive de a privi sceptic aceste cifre și intenții din partea autorităților de la Moscova.

Astfel, în urma acțiunilor Rusiei vor fi afectați:

- Cei 21 de mii de moldoveni care au interdicția de a intra pe teritoriul FR, cei 245 de mii de moldoveni care sunt incluși în grupul de risc și ar putea fi deportați sau li se va interzice să intre pe teritoriul FR.

- Toți muncitorii moldoveni din FR care de la 1 ianuarie vor putea lucra în Rusia doar 90 de zile în decursul a 6 luni. Doar cei care vor reuși să-și perfecțeze o patentă sau un permis de muncă se vor putea afla pe teritoriul Rusiei timp de un an. Dar numărul celor care dețin astfel de acte în ultimii doi ani a fost de doar 100 de mii din totalul de cca. 400 de mii. Iar o eventuală înăsprire a procedurilor de obținere a acestor documente sau creșterea impozitului va face și mai complicată legalizarea muncii în Rusia. Respectiv, în jur de 300 de mii de persoane vor avea un loc de muncă instabil, doar din 3 în 3 luni. Iar asta, în condițiile în care nu li se va aplica interdicția de a intra în Rusia.
- Cei câțiva mii de moldoveni care lucrau până acum în comerț și cărora de la 1 ianuarie le sunt impuse restricții de angajare, iar în unele domenii li se interzice să se angajeze.
- Moldoveni care vor trebui să susțină examenul pentru permisul de conducere rusesc și cei care vor trebui să susțină testul de limbă rusă.

Observăm că, luate în ansamblu, toate acțiunile autorităților ruse vor constitui o lovitură foarte puternică pentru categoria de moldoveni care lucrează și care-și întrețin familiile exclusiv din veniturile din Rusia.

Un sfert din moldovenii din Rusia vor avea un loc instabil de lucru sau vor deveni șomeri

Acești 245 de mii de muncitori moldoveni care riscă să li se aplice interdicția de a intra în FR reprezintă peste 50% din moldovenii care muncesc în Rusia. Deja, ne putem aștepta că în câteva luni toți acești moldoveni ar putea reveni acasă fără un loc de muncă și fără un venit stabil.

¹⁴ Moldovenii care muncesc în Rusia se tem să se întoarcă acasă, 16 decembrie 2013. <http://stirilocale.md/stiri/diaspora/moldovenii-care-muncesc-in-rusia-se-tem-sa-se-intoarca-acasa.html>

O altă lovitură ar fi noile modificări în legislația FR. Dacă până acum migranții puteau lucra tot anul în Rusia, venind acasă doar de sărbători și câteva săptămâni din vară pentru a-și investi banii în construcții, acum aceștia vor putea munci doar jumătate de an. Prin urmare, veniturile moldovenilor care lucrează peste hotare se vor înjumătăți, remitențele care contribuie cu 15% la produsul intern brut la fel se vor micșora. Dacă pe lângă aceasta luăm în considerare restricțiile enumerate mai sus și taxe lunare pentru patentă ridicate substanțial, atunci munca în Rusia nu va mai fi la fel de profitabilă.

Să ne gândim și ce vor face moldovenii care până acum își întrețineau familia, construiau casa, plăteau creditele doar din banii câștigați în Rusia. Acești oameni nicidecum nu vor aștepta trei luni acasă, până când vor putea pleca înapoi și nici nu-și vor putea legaliza munca prin perfectarea unei patente sau permis de muncă (din motivele expuse mai sus). Ei vor trebui să lucreze undeva timp de trei luni când nu vor avea dreptul să intre pe teritoriul Rusiei. Dar câți din ei își vor putea găsi un loc de muncă în țară? Dacă până acum puteam vorbi despre o stabilitate a acestor familii, acum vor deveni mai instabile ca oricând. Potrivit **Agenciei Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, la data de 13.01.2014 în RM erau înregistrate 4913 locuri de muncă vacante.**¹⁵

Altă consecință a acestei situații grave ar putea fi încercarea de a pleca, a munci ilegal și a încălca regulile de ședere în țările europene. Acest lucru este cu atât mai posibil cu cât în câteva luni RM va avea regim fără vize cu UE. Mai multe cazuri de încălcare a regimului fără vize în UE din partea cetățenilor moldoveni ar putea crea o imagine negativă RM și ar putea să provoace o serie de reacții adverse, printre care chiar și retragerea regimului liberalizat de vize pentru RM.

UE ne transmite mesaje clare că liberalizarea pieței muncii pentru moldoveni nu își găsește loc în logica acțiunilor sale. Iar aici trebuie să menționăm că UE oferă un regim fără vize Republicii Moldova inclusiv în urma unei analize care arată că în condițiile actuale, regimul liberalizat de vize nu va genera creșterea semnificativă a fluxului migranților moldoveni în țările UE. Acum când datele problemei se schimbă, nu putem fi atât de siguri că în urma liberalizării regimului de vize, fluxul migranților moldoveni nu va crește.

O altă consecință amenințătoare pe care, de altfel, mizează Rusia, este presiunea social-politică pe care o pot exercita cei cca. 400 de mii de moldoveni vizați de noile reguli și interdicții. Primii vor fi auziți cei 21 de mii cu interdicție și cei 245 de mii de moldoveni (cifră care ar putea crește) care sunt în așa zisul grup de risc și oricând ar putea să fie deportați. Apoi restul cca. 200 de mii care nu mai pot munci tot anul în Rusia. Fără un loc de muncă în țară, cu un venit anual înjumătățit și cu posibilități restrânse de a-și câștiga existența în Rusia, acești cetățeni ar putea deveni o adevărată masă critică, iar afiliați cu forțe politice reticente parcursului european, vor avea un cuvânt greu de spus. Am putea să ne așteptăm chiar și la proteste.

Mai mult, nemulțumirea acestor oameni va fi simțită după alegerile parlamentare de la sfârșitul anului 2014. Așadar, în premieră pentru ultimele trei alegeri parlamentare, la vot va participa masiv și această parte a societății moldovenești, muncitorii din Rusia. Până acum, data alegerilor nu coincidea cu anumite sărbători sau perioade ale anului când de obicei moldovenii se întorc acasă, iar aflându-se la muncă în Rusia foarte puțini au votat (la alegerile din 28 noiembrie 2010 doar 4500 de moldoveni din Rusia au participat la vot). Deci, putem conchide că această parte a societății nu a participat masiv la alegeri.

¹⁵ Piața muncii: locuri vacante la situația din 13.01.2014
<http://www.anofm.md/news/2014/01/14>

Un simplu calcul ne arată că pe lângă cei 245 de mii de moldoveni care ar putea fi deportați treptat, și majoritatea celorlalți muncitori moldoveni din Rusia se vor afla în țară (majoritatea se întorc înapoi la muncă în Rusia după sărbătorile de iarnă; la mijlocul lunii aprilie expiră trei luni; în iulie se întorc la lucru ca în luna octombrie să revină acasă pentru trei luni).

Votul protestatar al acestor cetățeni, rămași fără un venit stabil pe care-l aveau în Rusia, fără a percepe încă reformele integrării europene ar

putea schimba simțitor balanța electorală.

Să nu uităm că 10 mandate de deputat înseamnă cca. 160 de mii de voturi, iar numărul moldovenilor care lucrează ilegal în Rusia și care, în mare parte, vor fi în noiembrie 2014 în țară, este de până la 300 de mii de cetățeni cu drept de vot.

Este evident că votul lor va deforma cu mult actuala configurare politică a Parlamentului. Acest lucru este real mai ales în contextul în care avem suficiente forțe politice care să utilizeze această monedă în campania electorală.

CONCLUZII

- Problema migranților moldoveni în Rusia este una strategică pentru Republica Moldova întrucât vizează jumătate de milion de cetățeni care contribuie cu peste 16 procente din produsul intern brut. Iar în 2014 remitențele din Rusia ar putea să scadă considerabil în premieră pentru ultimii 15 ani.
- Parte din acțiunile pe care le întreprinde Guvernul de la Moscova sunt justificate de haosul provocat de negestionarea corectă a migrației. Însă, o mare parte din acțiuni au o tentă politică, sunt schițate pentru a intimida un anumit segment al migranților. Mecanismele pe care le instituie sau care le planifică Moscova sunt subiective și controlabile politic.
- Însuși vicepremierul rus, Dimitrii Rogozin a declarat că Republica Moldova este dependentă de Rusia în cel puțin patru aspecte: conflictul transnistrean, livrarea gazului, exporturile produselor moldovenești și migranții. Acum suntem martorii la modul în care Rusia încearcă să utilizeze vulnerabilitatea RM în ce privește muncitorii săi din Rusia și astfel să destabilizeze situația internă și să readucă Moldova în punctul zero, așa cum s-a întâmplat cu Armenia și Ucraina sau chiar să o atragă în propriile proiecte geopolitice.
- Deportarea sau restricția de a intra pe teritoriul Rusiei a peste 200 de mii de moldoveni, dar și reducerea la jumătate a termenului de ședere pe teritoriul Rusiei, sunt acțiuni ce vor afecta dur moldovenii care până acum își întrețineau familiile doar din munca peste hotare.
- Creșterea numărului persoanelor care încalcă regulile și noua legislație a FR de la 190 de mii în luna septembrie la 245 în ianuarie 2014, ne indică clar lipsa oricărei comunicări eficiente dintre autorități și cetățeni, lipsa sau ineficiența informării expres despre noile condiții și sancțiuni adoptate de FR.
- Moldovenii deportați din Rusia, dar și ceilalți care nu vor mai putea lucra atât de profitabil cum o făceau până acum, ar putea să formeze o masă critică și să-și demonstreze nemulțumirile. Unele forțe politice ar putea să se folosească de aceste circumstanțe și să „ațâțe spiritele”.
- În premieră pentru ultimele trei alegeri parlamentare, vor vota masiv și moldovenii care muncesc sau au muncit până acum în Rusia, iar votul acestora, ținând cont de nemulțumirile lor, ar putea schimba substanțial balanța electorală. Trebuie să nu uităm că vorbim de câteva sute de mii de cetățeni cu drept de vot.

RECOMANDĂRI

- Autoritățile Republicii Moldova, partidele politice, societatea civilă ar trebui să ia în calcul situația moldovenilor din Rusia, să înceapă o amplă campanie de informare, inclusiv prin intermediul primăriilor (poate și alte organe de stat), a televiziunii, a presei locale pentru a pregăti populația și a o informa despre cauzele acestor modificări ale politicii migraționiste rusești și cum să acționăm în continuare.
- Cei 245 de mii de moldoveni incluși în grupul de risc, ceea ce înseamnă că orice altă încălcare în plus, cât de minoră ar fi ea, i-ar putea priva de dreptul de a mai lucra pe teritoriul FR, pot fi încă „salvați” de o eventuală deportare. Pentru aceasta, de urgență, autoritățile, mass-media, societatea civilă trebuie să înceapă o campanie de informarea despre noile reguli și despre consecințele încălcării acestora. Ideal ar fi dacă Guvernul de la Chișinău ar putea solicita lista acestor 245 de mii de moldoveni pentru a lucra expres cu ei.
- La nivel local, autoritățile ar trebui să susțină în orice fel posibil, ca muncitorii deportați sau cei aflați în țară pe perioada celor 6 luni din an, să se poate integra și găsi un loc de muncă permanent sau măcar temporar.
- Autoritățile RM ar trebui să fie pregătite de eventuala redirectionare a fluxurilor migraționale din FR spre țările europene. Regimul liberalizat de vize nu prevede și liberalizarea pieței de muncă, iar în cazul în care fluxurile migraționale spre UE vor crește, acest regim ar putea fi retras.

IDIS „Viitorul” reprezintă o instituție de cercetare, instruire și inițiativă publică, care activează pe o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, cercetare politică, planificare strategică și management al cunoștințelor. IDIS activează în calitate de platformă comună care reunește tineri intelectuali, preocupați de succesul tranziției spre economia de piață și societatea deschisă în Republica Moldova.

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” este succesorul de drept al Fundației Viitorul, și păstrează în linii mari tradițiile, obiectivele și principiile de acțiune ale fundației, printre care se numără: formarea de instituții democratice și dezvoltarea unui spirit de responsabilitate efectivă printre oamenii politici, funcționari publici și cetățenii țării noastre, consolidarea societății civile și spiritului critic, promovarea libertăților și valorilor unei societăți deschise, modernizate și pro-europene.

